7. SINIF • TÜRKÇE | Çalışma Föyü · Boşluklu

YAZIMDA DE, Kİ VE Mİ

Okul: ..... **Öğretmen:** .....
Öğrenci: ..... **Sınıf / No:** ..... / .....

01 KONU ANLATIMI

Çözümlü örnek

"Ece de bahçedeki çiçekleri suladı mı?" diye sordu öğretmen. Ece'den başka bir öğrencinin de çiçekleri suladığı biliniyor.

İncelenen bölüm de · -ki · mı

1. Belirle
De'nin ekleme yaptığını belirle.

2. İncele
-ki'nin hangi çiçeklerden söz edildiğini gösterdiğini açıkla.

3. Sonuca ulaş
Bağlaç de ayrı, sıfat yapan -ki bitişik, soru eki mı ayrı yazılır.

1. YAZIMDA DE, Kİ VE Mİ

6 alt konu

1.1 de / da Yazımı

A. Bağlaç Olan da/de

- Bağlaç olan da/de ayrı yazılır; -ta/-te biçimi yoktur.
- "Ben de geleceğim." → de bağlaçtır.
- Bağlaç sözcükten çıkarıldığında temel cümle çoğunlukla ayakta kalır; anlam daralabilir.
- Bağlaç, öncesindeki sözcükten kesmeyle ayrılmaz: "Ayşe de geldi."

Nasıl bulunur? / Nasıl uygulanır?

1. da/de'yi cümleden çıkar ve oluşan anlamı karşılaştır.
2. Ekleme/pekiştirme mi, yer/zaman mı bildiriyor sorgula.
3. Bağlaçsa ayrı, yer/zaman ekiyse bitişik yaz.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

"Öğrenciler de salona girdi." → de bağlaçtır. "Öğrencilerde kalem var." → -de bulunma ekidir.

AYIRT ETME İPUCU

Çıkarma testi kesin değildir; cümledeki anlam ve sözcük göreviyle birlikte değerlendirilmelidir.

Konuyu çözme sırası

01 da/de, ki veya mi yapısını seç	02 Bağlaç mı, ek mi olduğunu denetle	03 Ayrı/bitişik yazılışı kontrol et	04 Cümlede gerekçelendir

B. Bulunma Durumu Eki -da/-de/-ta/-te

- Bulunma eki sözcüğe bitişik yazılır ve yer, zaman veya durum ilişkisi kurar.
- "okulda, evde, sınıfta, sokakta" biçimleri.
- Ünsüz sertleşmesi gereken sözcüklerde ek -ta/-te olur: "kitapta, parkta".
- Özel adlara gelen durum ekleri kesmeyle ayrılabilir: "Ankara'da".

Nasıl bulunur? / Nasıl uygulanır?

1. Sözcüğe "nerede, ne zaman?" sorusunu sor.
2. Ekin sözcüğe bitişik yazılacağını belirle.
3. Ünsüz uyumuna göre da/de/ta/te biçimini seç.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

"Kitapta yeni bir harita var." → kitap+ta; "Kitap da masada." → da bağlaç; masada bulunma ekidir.

AYIRT ETME İPUCU

"ta/te" biçimi gördüğünde öncelikle bulunma eki olasılığını düşün; bağlaç olan de/da sertleşmez.

1.2 ki'nin Yazımı

A. Bağlaç ki

- Bağlaç olan "ki" ayrı yazılır; bazı kalıplaşmış biçimler bitişiktir.
- "Biliyorum ki başaracaksın." → ayrı.
- Kalıplaşmış örnekler: belki, çünkü, hâlbuki, mademki, meğerki, oysaki, sanki.
- Bağlaç "ki"yi, sözcükten önceki tamlama/ilgi ekiyle karıştırma.

Nasıl bulunur? / Nasıl uygulanır?

1. "ki"nin iki yargıyı bağlayıp bağlamadığına bak.
2. Kalıplaşmış istisnalardan olup olmadığını denetle.
3. Bağlaçsa ayrı, istisnaysa bitişik yaz.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

“Söyledi ki yarın gelecek.” ayrı; “Sanki biraz yorulmuşsun.” kalıplaşmış bitişik biçim.

AYIRT ETME İPUCU

“-ki” ekine yalnız ses bakımından bakma; “ki”nin göreviyle yazılışı birlikte belirlenir.

B. Sıfat yapan -ki

- Önündeki söze bitişerek sonrasındaki ismi niteler veya belirtir.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

“Bahçedeki ağaç” sözünde -ki, hangi ağacın kastedildiğini gösterir.

C. İlgi zamiri -ki

- Bir ismin yerine geçer ve eklendiği söze bitişik yazılır.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

“Benim kalemim mavi, seninki kırmızı.” Seninki, senin kalemin demektir.

1.3 mi Soru Eki

A. Soru Eki mı/mi/mu/mü

- Soru eki kendisinden önceki sözcükten ayrı; kendisinden sonra gelen kişi ekine bitişik yazılır.
- “Gelecek misin?” → mi ayrı, -sin mi’ye bitişik.
- Soru dışındaki kullanımlarda da ayrıdır: “Güzel mi güzel.”
- İkinci sözcüğün sesine göre ünlü uyumuyla biçim değiştirir.

Nasıl bulunur? / Nasıl uygulanır?

1. Soru veya pekiştirme görevi taşıyan eki belirle.
2. Önceki sözcüğün son ünlüsüne göre biçimini seç.
3. Önceki sözcükten ayrı, kendisine gelen kişi ekine bitişik yaz.

ÖRNEK & ÇÖZÜM

“Yorgun muyuz?” doğru; “Yorgunmuyuz?” yanlıştır.

AYIRT ETME İPUCU

Yazıda önce mi'nin önündeki sözcükten ayrılığına, sonra ardından gelen kişi ekine bak.

Çözümlü örnek · Aynı biçime farklı görev

"Ece de bahçede çalıştı mı?" diye sordu öğretmen. Öğretmen, bir başka öğrencinin de bahçede çalıştığını biliyor.

İncelenen bölüm Ece de · bahçede · mı

1. Belirle
İlk de'nin Ece'yi daha önceki bilgiye eklediğini gör.

2. İncele
Bahçede biçiminin yer bildirdiğini ve -de ekinin sözcüğe bitiştiğini göster.

3. Sonuca ulaş
İlk de bağlaç, ikincisi bulunma eki, mı ise ayrı yazılan soru ekidir.

02 ETKİNLİKLER VE PEKİŞTİRME

UYGULAMA 1 **Üç farklı yapı**

"Evdeki kitap da yeni mi?" cümlesinde -de, -ki, da ve mi yapılarını tür, yazım ve görev bakımından tek tek açıklayınız.

TEST 1 **Bir arada doğru yazım**

Hangi cümlede de, ki ve mi doğru yazılmıştır?

A) Bende ki kalemi gördünmü?

B) Ben de seninki gibi bir kalem aldım mı?

C) Ben de gördümki sen mi aldın?

D) Bendeki kalemimi sen demi aldın?

DOĞRU / YANLIŞ **Doğru–Yanlış: Gerekçeli değerlendirme**

İfadeleri D veya Y olarak değerlendiriniz. Yanlış ifadeyi doğru biçimde yeniden yazıp ilgili kuralı örnekle açıklayınız.

1 "Kitapta" sözcüğündeki -ta bağlaçtır. ☐ D ☐ Y
Yanlışsa düzeltme / kanıt: .....

2 "Benimki" sözcüğündeki -ki bitişiktir. ☐ D ☐ Y
Yanlışsa düzeltme / kanıt: .....

3 Bağlaç "de", sertleşmeyle "te" biçiminde kullanılabilir. ☐ D ☐ Y
Yanlışsa düzeltme / kanıt: .....

4 "Güzel mi güzel" pekiştirmesinde mi ayrı yazılır. ☐ D ☐ Y
Yanlışsa düzeltme / kanıt: .....

EŞLEŞTİRME **Eşleştirme: İşlevi ve örneği karşılaştır**

Kavramları tanımlarla eşleştiriniz; en az iki eşleştirmeyi örnek üzerinde açıklayınız.

KAVRAMLAR	AÇIKLAMA / ÖRNEKLER
1 Bağlaç de	A Sizinki nerede?
2 Bulunma eki	B Yarındaki sunum.
3 Sıfat yapan -ki	C Sınıfta sessizlik vardı.
4 İlgi zamiri -ki	D Sen de gel.

EŞLEŞTİRMELERİM

1 → ___ 2 → ___ 3 → ___ 4 → ___

BAĞLAMLI BOŞLUK DOLDURMA **Doğru yazımı seç**

Metindeki boşlukları sözcük havuzundan doldurunuz; seçtiğiniz iki kavramın görevini açıklayınız.

Sözcük havuzu Kitaptaki · mi · Ben de

"_____ resim güzel _____?" sorusunda -ki bitişik, mi ayrı yazılmıştır. "_____ aynı resmi gördüm." cümlesinde bağlaç ayrıdır.

İki seçimin gerekçesi:

YAZMA ATÖLYESİ **Dört farklı işlevli minik hikâye**

7–9 cümlelik bir okul anısı yazınız. Aynı paragrafta en az ikişer bağlaç de/da, bulunma eki, bağlaç ki, sıfat yapan -ki, ilgi zamiri -ki ve soru eki mi kullanınız. Her kullanımın altını farklı renkle çizerek neden bitişik/ayrı yazıldığını açıklayınız.

Yazmadan önce kontrol et:

- Doğru kuralı uygun örnek üzerinde gösterebilme
- Yanıtı açık ve gerekçeli yazabilme
- Yazım ve noktalama doğruluğu

Metnim / çözümüm:

03 YORUMLAMA VE UYGULAMA SORULARI

SINAV SORUSU 1 **Yanlışın kaynağını düzelt**

"Sanada söyledimki benim kitabım dolaptamı?" ifadesinin bütün yanlışlarını giderip iki ayrı de/da görevini örnekleyiniz.

SINAV SORUSU 2 **de, ki, mi yazımını düzelt**

Aşağıdaki üç cümledeki yazım yanlışlarını düzeltiniz: (1) "Evdeki kitabı senmi aldın?" (2) "Bende geliyorum." (3) "Duydumki sınav ertelenmiş." Her düzeltmenin nedenini yazınız.

SINAV SORUSU 3 **Kanıta dayalı karşılaştırma: Bağlaç Olan da/de**

"Yazımda de, ki ve mi" konusunda "Bağlaç Olan da/de" alt başlığındaki örneği inceleyiniz. Örneğin hangi kuralı gösterdiğini, karar vermenizi sağlayan sözcük veya eki işaretleyerek açıklayınız. Ardından aynı kuralı gösteren fakat farklı sözcükler kullanan yeni bir cümle üretiniz; hangi durumda kuralın artık geçerli olmayacağını da bir karşı örnekle gösteriniz.